

Lessuggesties bij:

ISBN: 9789047712107
Prijs: € 16,95

Zwarte Sneeuw

Simone van der Vlugt
Uitgeverij Lemniscaat

Vakken of lesonderdelen: Nederlands, geschiedenis, aardrijkskunde, ckv, kunst, muziek, burgerschap

Over het boek:

Zuid-Limburg 1845. Nadat de familie Mullenders uit hun boerderij is gezet, verhuizen ze naar Kerkrade waar werk is in de kolenmijn. Emma is veertien jaar en moet met haar vader en twee oudste broertjes de mijn in. Het werk is zwaar en gevaarlijk en Emma weigert zich neer te leggen bij het idee haar hele leven 200 meter onder de grond te moeten werken.

Over de auteur:

Simone van der Vlugt (1966) debuteerde in 1995 met *De amulet*. Het boek werd meteen getipt door de Nederlandse Kinderjury, en ook de andere historische jeugdromans die daarop volgden, zoals *Schijndood* en *De guillotine*, werden goed ontvangen. Sinds 2004 schrijft Simone van der Vlugt succesvolle thrillers en historische romans voor volwassenen.

Meer informatie op: www.lemniscaat.nl

Uitvoering

Thema's: kinderarbeid, de mijnen, Limburg, energie, armoede, kolen

Doelgroep:

Zwarte sneeuw is geschikt voor kinderen vanaf 12 jaar. Onderstaande opdrachten zijn bedoeld

voor leerlingen vanaf klas 1 van het voortgezet onderwijs.

Tijdsinvestering:

Afhankelijk van de gekozen opdrachten variërend van een half lesuur tot meerdere lesuren.

Uitvoering:

Klassikale of individuele start, vervolginvulling zowel individueel als in groepjes mogelijk.

Inleiding

Toon uw leerlingen de omslag van *Zwarte sneeuw* en vraag of iemand een idee heeft waar het boek over zal gaan. Benadruk dat sneeuw normaal gesproken natuurlijk wit is dus dat zwarte sneeuw iets bijzonders moet zijn. Of zou het om iets anders gaan dan normale sneeuw? Laat de vraag in het midden hangen.

Lees nu het bovenste deel van de achterflaptekst voor. Het verhaal heeft dus iets te maken met een kolenmijn. Kan iemand nu bedenken waar 'Zwarte sneeuw' vandaan zou kunnen komen? Stuur eventueel in de richting van het stof van de kolen. Vertel hoe het werken in een mijn er aan toe ging. Gebruik daarbij bijvoorbeeld de beschrijving uit het leven van een jonge [mijnwerker](#) of haal uw informatie uit de volgende [bron](#). Toon ook foto's van mijnwerkers zoals op internet te vinden zijn. Vertel dat het misschien best begrijpelijk is dat Emma uit *Zwarte sneeuw* weg wil uit de mijn maar dat dat niet zo makkelijk gaat. Hoe komen haar ouders en de andere kinderen dan aan genoeg geld voor hun levensonderhoud? Maar dan stort de mijn gedeeltelijk in en komt Emma onder de grond vast te zitten. Ze moet letterlijk een uitweg uit de mijn zien te vinden voor het te laat is.

Mogelijkheid twee:

U kunt er ook voor kiezen de nadruk te leggen op kinderarbeid in de negentiende eeuw of dit onderwerp opnemen in bovenstaande introductie. Vertel dan dat kinderarbeid ooit heel normaal was bij armere gezinnen. Alle handen waren nodig om voldoende inkomsten te verkrijgen voor het levensonderhoud van een gezin. De lonen waren namelijk heel laag. Vertel dat met name in de mijn kleine kinderen heel waardevol waren: hun kleine handjes en lichaampjes konden zelfs uit de kleine spleten nog restjes kolen halen. Maar het mijnstof was erg slecht voor de longen en veel kinderen werden ziek. In *Zwarte sneeuw* wordt niet alleen het verhaal verteld van Emma Mullender maar ook van de vele kinderen die gedwongen in de mijn tewerk werden gesteld.

Maak nu de overstap naar één of meer van de volgende lessuggesties.

Lessuggesties

Maak een selectie uit de onderstaande lessuggesties en leid deze in bij de leerlingen.

De moeilijkheidsgraad van de opdrachten wordt weergegeven met behulp van de volgende symbolen:

Suggestie 1: Leesverslag

Opdracht:

Lees het hele boek *Zwarte sneeuw* en maak er een leesverslag van.

Voor de docent:

In bijlage 1 vindt u een opzet voor een leesverslag dat u aan de leerlingen kunt geven als die aan uw richtlijnen voldoet.

Suggestie 2: Mijnen

In de tijd dat er in Nederland nog geen centrale verwarming was, werden de huizen vaak warm gestookt met behulp van steenkool. Deze steenkolen zitten diep onder de grond en om ze te kunnen gebruiken moesten ze naar boven worden gehaald. In *Zwarte sneeuw* lees je hoe moeilijk dat was en hoe zwaar voor de mensen die dat werk opknaptten.

Opdracht

Ga naar de volgende [website](#) en onderzoek waar de meeste mijnen in Nederland zich bevonden. Onderzoek hoe groot de mijnen waren in oppervlakte, hoe diep de schachten en wanneer de mijnen het meest productief waren. Zoek op internet of in boeken ook informatie over het werken in de mijnen, het gevaar en de gevolgen voor de mijnwerkers. Maak vervolgens met al deze informatie een presentatie. In overleg met je docent bepaal je de presentatievorm.

Voor de docent:

Op deze [website](#) vindt u eventueel ook lesbrieven die u kunt gebruiken. Er bevindt zich veel informatie op over de mijnen in Nederland.

Suggestie 3: Fossielen maken

In mijnen en oude mijn groeven worden veel fossielen gevonden. Fossielen zijn overblijfselen van planten en dieren die in stenen bewaard zijn gebleven. Een voorbeeld ervan zie je hier.

Opdracht:

Het ontstaan van een fossiel kost eeuwen. Wij gaan een eigen 'fossiel' maken in wat minder tijd.

Nodig:

- zachte klei
- sneldrogend hobbygips
- een stukje aluminium folie
- een voorwerp waarvan je het fossiel wilt maken, bijvoorbeeld een schelp of een takje
- wat water en eventueel een steekring uit de keuken.

Stap 1: Verzamel de spullen

Stap 2: Bekleed de wanden en de bodem van een bakje van ongeveer 8 centimeter doorsnee met aluminiumfolie

Stap 3: Leg het zachte klei als een soort matrasje op de bodem

Stap 4: Druk het voorwerp waarvan je een fossiel wilt maken, in de zachte klei. Haal het voorwerp er weer uit als de afdruk in de klei diep genoeg is

Stap 5: Zet de steekring op het klei om later te voorkomen dat het gipspapje wegvloeit.

Stap 6: Maak een papje van het gipspoeder met water (volgens de gebruiksaanwijzing op

het pak) en giet het in het bakje op de zachte klei

Stap 6: Laat minstens een halve dag drogen

Stap 7: Haal voorzichtig de hard geworden gips van de klei af. Klaar is je zelfgemaakte fossiel.

Suggestie 4: De opkomst en ondergang van steenkoolwinning

Voor de docent:

Op dit moment weten de meeste jongeren weinig meer over steenkool. Er zijn weinig sporen overgebleven. Bekijk met uw leerlingen dit filmpje van Schooltv over de opkomst en ondergang van de steenkoolwinning in Nederland. Voer een kringgesprek over de volgende onderwerpen:

- Wat zou steenkoolwinning hebben betekend voor een gemeenschap in Limburg?
- Wat betekende het voor diezelfde gemeenschap toen de winning stopte?
- Hoe zou het leven er hebben uitgezien als je mijnwerker was?
- Lijkt een leven als mijnwerker uw leerlingen iets? Waarom wel of waarom niet?
- Is er een betere oplossing denkbaar voor het opslaan van mijnafval dan in de 'achtertuinen' van de Limburgers?

Tip: eventueel kunt u de les uitbreiden met informatie over verschillende energiebronnen. Denk vooral ook aan gaswinning in Groningen.

Suggestie 5: Limburgse taal

Sinds 2019 is het Limburgs een officiële streektaal. Voor mensen die de taal niet spreken is het accent vaak lastig te verstaan. Hoeveel moeite kost het jou om een Limburgs lied te vertalen in het Nederlands?

Opdracht:

Luister naar het lied *November* van de Limburgse band Rowwen Hèze. Je vindt het bijvoorbeeld [hier](#). Waar gaat de tekst over?

Je kunt ook de tekst erbij nemen. Die vind je [hier](#). Vertaal de woorden in het Nederlands.

Voor de docent:

Wellicht wordt er in de omgeving waarin uw leerlingen opgroeien ook een dialect of streektaal gesproken. U kunt er dan voor kiezen om uw leerlingen het lied van Rowwen Hèze te laten vertalen in hun eigen dialect. Hoe klinkt dat?

Suggestie 6: Schrijfoopdracht: verzin een eind aan *Zwarte sneeuw*

Het einde van *Zwarte sneeuw* laat ruimte om zelf te bedenken hoe het verder gaat met Emma, Rudolf en alle anderen uit het verhaal.

Opdracht:

Schrijf in een verhaal van maximaal twee A-4tjes hoe het leven van Emma en Rudolf na de laatste bladzijde van het boek verloopt.

Voor de docent:

Deze opdracht is makkelijk te individualiseren door de eisen aan de opdracht aan te passen aan specifieke leerlingen. U kunt bijvoorbeeld het slot laten baseren op feiten die eerst opgezocht moeten worden of de lengte aanpassen.

Als afsluiting hiervan kunt u de leerlingen hun slot laten voorlezen.

Suggestie 7: Brief aan Emma en/of Rudolf

Zwarte sneeuw speelt zich af in 1845, ongeveer 180 jaar geleden. In het boek kun je lezen hoe het leven van Emma en Rudolf er destijds ongeveer uit zag.

Opdracht:

Schrijf een brief aan de Emma of Rudolf uit 1845 en vertel hoe jouw leven er nu uit ziet. Vertel ook wat er allemaal is veranderd in Nederland sinds de tijd dat Emma in de mijn moest werken. Schrijf tenslotte wat je van het leven van Emma en/of Rudolf vindt.

Tip: je houdt je vanzelfsprekend aan de regels voor het schrijven van een brief zoals je die bij het vak Nederlands leert.

Suggestie 8: Stoflongen

Keube uit *Zwarte sneeuw* lijdt aan stoflongen door zijn jarenlange werk in de mijnen. Stoflongen komen vaak voor bij mijnwerkers en zijn ongeneeslijk.

Opdracht:

Ga op onderzoek uit en maak een posterpresentatie over het thema stoflongen. Onderwerpen die je kunt verwerken zijn bijvoorbeeld het ontstaan van de ziekte, de gevolgen voor het dagelijks leven, de behandeling, het voorkomen, enz.

Tip: probeer of je een arts over dit onderwerp kan interviewen en neem dat interview op in je presentatie.

[Hier](#) vind je een hulpmiddel voor het maken van de poster.

Suggestie 9: Fossiele brandstoffen

Steenkool is een fossiele brandstof, dat wil zeggen dat het is ontstaan uit resten van plantaardig en dierlijk leven van lang geleden. De fossiele brandstoffen die verstopt zijn in aardlagen beginnen langzaam op te raken. Alle reden om je te verdiepen in dit onderwerp en te zoeken naar oplossingen voor een toekomst zonder.

Opdracht:

Maak een schriftelijk verslag over fossiele brandstoffen waarin je in elk geval opneemt wat het zijn, welke soorten er bestaan, hoe de winning gaat, wat de voordelen en de nadelen van de brandstoffen zijn en waar ze worden gewonnen.

Vergeet ook niet aandacht te besteden aan mogelijke vervanging voor de tijd dat de aarde echt leeg zal zijn.

Voor de docent:

Op de volgende pagina van [Wikiwijs](#) vindt u een grote opdracht over energie. Deze kunt u in zijn geheel gebruiken of er een selectie uit nemen die past bij uw les.

[Hier](#) vindt u nog een tweede lesopzet.

Suggestie 10: kinderarbeid

Bij het werken in de mijnen waren jonge kinderen onmisbaar. Hun smalle lichaampjes en kleine handjes konden de laatste restjes steenkool uit moeilijke spleten in de mijnen pulken. Sinds 1874 is kinderarbeid in Nederland in de meeste gevallen verboden. Helaas is dat niet overal het geval. Op de website van [Unicef](#) vind je veel informatie over dit onderwerp.

Opdracht:

Bedenk samen met klasgenoten of misschien wel samen met je hele klas een actie om aandacht te vragen voor het werk van Unicef. In je actie moet verzet tegen kinderarbeid centraal staan. Zorg dat je veel weet over het onderwerp en ga de straat op.

Natuurlijk schakel je ook de plaatselijke krant in om aandacht te vragen voor jullie actie.

Voor de docent:

Deze liedtekst gaat over [kinderarbeid](#), dit [Uniceffilmpje](#) ook.

Suggestie 11:

Hoe ziet een mijn eruit? Verdiep je erin en bouw hem in de gymzaal na als onderdeel van een project over werken in de mijnen. Vraag natuurlijk wel eerst toestemming aan je docent.

Afronding

Geef uw leerlingen de gelegenheid om hun werk aan elkaar te presenteren. Wanneer er een ouderavond of een open avond voor de deur staat, is het natuurlijk ook erg leuk om daar de producten of presentaties te laten zien.

Bijlage 1: Suggestie 1 (Leesverslag)

Veel scholen en lesmethoden stellen andere eisen aan het maken van een leesverslag. Informeer dus altijd of onderstaande opzet overeenkomt met de ideeën van jouw docent

Opbouw van een leesverslag

- 1) primaire gegevens
- 2) korte samenvatting
- 3) uitwerking
- 4) eigen mening
- 5) bronvermelding

Primaire gegevens: je noteert onderstaande primaire gegevens op een apart blad:

- je noteert eerst de naam van de auteur,
- vervolgens de titel van het boek
- daarna de naam van de uitgeverij
- en de plaats en het jaar van uitgave
- indien vermeld in het boek de eerste druk van het werk
- als het boek een ondertitel heeft vermeld je die ook

Bijvoorbeeld:

Titel: Zwarte sneeuw
Auteur: Simone van der Vlugt
Uitgeverij: Lemniscaat
Druk: zevende druk – 2020

Geef ook aan

- hoe de opbouw van het verhaal is
- Noteer het aantal bladzijden,
- Neem een afbeelding van de omslag in je verslag op en geef aan of er illustraties in het boek staan.

Samenvatting:

Maak een samenvatting van het verhaal van maximaal een half getypt A-4

Uitwerking:

- a. titelverklaring:
Geef aan wat de titel zegt of wat de schrijver daarmee bedoeld kan hebben
- b. motto:
Als het boek een motto heeft, noteer deze dan en leg tevens uit wat deze, volgens jou, met het verhaal te maken heeft
- c. thema:
Waar gaat het boek over? Leg dit in maximaal 3 zinnen uit.
- d. personages:
Leg uit welke personages in het boek een rol spelen en welke eigenschappen deze hebben. Ontwikkelen zij zich gedurende het verhaal?
- e. tijd en ruimte:

Is de omgeving of de tijd waarin het verhaal zich afspeelt van belang voor het verhaal?

f. vertelperspectief:

Is er een ik-verteller, een personale verteller, een alwetende verteller?

Eigen oordeel over het boek:

Wat vind je van het boek? Omschrijf het in maximaal een half A-4.

Denk bij het beoordelen van het boek aan de volgende zaken:

- De gebeurtenissen
- De personages
- De opbouw van het verhaal
- Het taalgebruik

Bronvermelding: Geef tot slot aan welke bronnen je hebt gebruikt bij het maken van je verslag. Wees daar heel volledig in.